PRZEGLĄD ROLNICZY

№ 52.

WARSZAWA
PIĄTEK
Dnia 19(31) grudnia
1858 roku

Rok 3ci.

Pismo bezpłatne, wychodzące raz na tydzień przy Kronice wiadomości krajowych i zagranicznych.

PRZEMYSŁOWY I HANDLOWY.

Trzeba orać ziemię żyzną z wiarą i nadzieją.
Edmund Wasilewski.

ODEZWA DO ZIEMIAN

Ile przynosi czystego zysku uprawa jednego morga rozmaitych roślin gospodarskich.

Przedmiotem gospodarstwa jest produkcja roślinna, zwierzęca i zarząd czyli ekonomika domowa; celem zaś każdego gospodarza jest zysk czysty, tak mówi znany całemu krajowi ś. p. *Michał Oczapowski.*

Prawda ta niepotrzebuje dowodzenia, bo jest jasna jak słońce, tylko zamknięta wścisłych słowach ekonomicznego wyrażenia, potrzebowałaby szerszego rozwoju, czyli wyraźniéj powiedziawszy na udowodnienie jéj potrzebaby faktów; zebrać te fakta za pośrednictwem niniejszéj odezwy do ziomków jest celem tego pisma.

Rzecz głównie chodzi o zysk czysty, jaki nasz ziemianin z uprawy rozmaitych roślin otrzymuje; za jednostkę przyjmujemy mórg trzystoprętowy, koszta wysiewu i uprawy, przedstawi wzór na owsie i kartoflach jaki podajemy, opierając się na przecięciu trzyletniem ostatnich cen warszawskich i stawiając się w położeniu rolnika pod Warszawą gospodarującego.

Koszta uprawy jednego morga nowopolskiego w okolicach pod-Warszawskich.

OWIES.

a) KOSZTA.

a) Podorywka gruntu w jesieni dwoma wołami na dniu krótszym, dni sprzężajnych 1 i pół . . . . . rs. 1 k. 35

b) Zbronowanie na zimę tegoż gruntu, fornalka 4ro konna jedna przez pół dnia . . . . . rs.—„ 60

c) Orka wiosenna na zagon lub w składy na dniu dłuższym wiosennym dzień sprzężajny jeden po rs 1 k. 35 . . . . . rs. 1 „ 35

d) Zasianie jednego morga, licząc że robotnik zręczny 4 morgi na dzień zasiać jest zdolny . . . . . rs.—„ $7\frac{1}{2}$

e) Zbronowanie siewu fornalka 4ro konna przez $\frac{1}{4}$ d. rs.—„ 30

f) Skoszenia morga nowopolskiego . . . . . rs.—„ $67\frac{1}{2}$

do przeniesienia rs. 4 k. 35

z przeniesienia rs. 4 k. 35

g) Grabarka i skopienie czyli ułożenie w kupki wymaga na jeden mórg np. przy średnim urodzaju dni pieszych 3 . . . . . . , ... rs.— „ 67½

h) Młocka na maszynie licząc średni urodzaj 30 centnarów z morgi, czyli około 4 fur parokonnych, kosztować będzie pracy 3ch robotników przez 2¼ dnia z użyciem 2 koni do młocarni . . . . rs. 2 „ =

i) Wartość wysianego nasienia 40 garncy na mórg . rs. 1 „87½

k) Zwiezienie do stodół licząc urodzaj 30 centnarów jak wyżej, fornalka 4ro konna przez pół dnia . rs.— „ 67½

l) Procent 6% od kapitału wyłożonego na kupno majątku (włóka 1500 rs.) . . . . , . rs. 3 „ —

m) Procent 5% od kapitału wykładowego na zapłatę robotnika wedle rachunku powyższego . . . , rs.— „ 60

n) Ogólne wydatki t. j. assekuracja budynku i zboża, procent od kapitału za stodołę, spichrz i t. p, podatki przypadające na jedną morgę . . . . rs.— „ 30

Razem rs. **13**k. **47½**

b). Przychód

—Przy średnim urodzaju morga np. wydaje 6 ziarno zasiewu czyli korcy 7 po rs. 1 k. 50 uczyni rs. 10 k. 50

—Ze stosunku ziarna do słomy, wypada słomy owsianej z morga n. p. (300 prętów powierzchni) cent. 12, wyrażonej w wartości odżywnej siana 6 centnarów; centnar siana wartuje rs. 1 a zatem 6 centnarów . . rs. 6 k. —

rs. **16** „ **50**

Czystego zysku rs. **3** k. **2½**

KARTOFLE.

(mórg 300 prętowy, kartofle w ugorze lub w płodozmianie na świeżym nawozie).

a) Koszta

a) Pierwsza orka głęboka do 6" na zimę . . . rs 1 k. 35

b) Orka poprzeczna po zimie . . . . „ 1 „ 35

c) Zbronowanie pierwszej i drugiej . ; . . . . „ 1 „ 20

d) Trzecia orka na wiosnę . . . . „ 1 „ —

e) Zbronowanie . . . . „ —„ 60

f) Obredlenie kartofli 1 morga : . . . . „ —„ 20

g) Taż sama robota dwa razy powtórzona przy dłuższym dniu wiosnowym , . . . , ... „ —„ 50

h) Zasadzenie jednej morgi kartofli (licząc 3 dni kobiece przy sadzeniu ręcznie pod rydel. lub ¼ dnia sprzężajnego i pieszego przy sadzeniu radłem) . . „ —„ 37½

i) Zbronowanie kartofli po wejściu takowych za pośrednictwem extyrpatora . . . . „ —„ 25

do przeniesienia rs. 6 k. 82½

z przeniesienia rs. 6 k. 82½

k) Wykopanie morga kartofli . . . . rs. 2 k. 75

l) Zwózka do kopców . . . . , . . . „ 1 „ 15

m) Nawóz 400 cent, po 6 k. (C. H. Christiani) . . „24 „ —

n) Nałożenie na fury tego gnoju (3 robotników) . „— „ 60

o) Rozrzucenie go po 1½ k. od fury 4ro konnej . . „— „ 36

p) Wywiezienie na rolę 24 fur. po 12 groszy fura . „— „ 72

q) Procent 6% od kapitału zapłaconego za grunt . „ 3 „ —

r) Procent 5% od kosztów uprawy . . . . . . „ 2 „ 40

s) Ogólne wydatki jak przy owsie . . . . . . „— „ 30

t) Wartość nasienia na mórg . . . . „ 4 „ 50

Razem rs. **16** k. **60½**

b). Przychód.

—Przy średnim urodzaju morga wydaje 80 korcy, korzec po 75 k. . . . . razem rs. 60

—Łęciny kartoflane wyrażone w wartości siana „ 3

rs. **63** k. —

Czystego zysku rs. **16** k. **39½**

Otóż podług tych wzorów życzylibyśmy sobie mieć nadesłane pod adressem Redakcji niniejszego pisma, wykazy podobne z rozmaitych miejscowości dawnej P olski, abyśmy byli w możnośc zrobić wykaz ogólny przecięciowy ile też przynosi czystego zysku lub straty uprawa jednego morga rozmaitych roślin gospodarskich. Rzecz ta potrzebną nam będzie do zamierzonej publikacji „Rolnik polski" którą na pożytek ogółu współziomków życzyłbym sobie dokładnie wypracować, a zatem niniejszą odezwą o radę w kwestji powyższej, i o dane uprzejmie prosimy. Uważamy przedmiot ten za przedstawiający wiele praktycznego interesu i znaczenia i mamy nadzieję że prośba nasza uwzględnioną zostanie zwłaszcza, gdy się odzywamy w imieniu dobra ogólnego, powtarzając zasadę ś. p. *Oczapowskiego*. „ Czysty zysk jest celem ziemianina.

w Warszawie dnia 24 grudnia 1858 r.

Mieczyński Adam

Członek Towarzyst w Rolniczych

KWITY I DRZEWA.

Coraz rośnie zamiłowanie ogrodów, a szczególniej tam, gdzie są młode i piękne główki marzące. Lubią one kwiaty przed oknami i koło domu. Lubią kwiatek wpiąć we włosy, bukiet posłać do kościoła, albo postawić na oknie. Nieraz wstawiają się do ojca za kwiatami. O nasionka mniejsza, są przecież składy w Warszawie ale cóż ja pannie ogrodnika będę sprowadzał, albo pańszczyznę dodawał do kwiatów mówi ojciec, słychane to rzeczy, parę dni pokwitnie, a później zielsko jak każde inne.

Dla uspokoienia papy kalkulata i zyskania sobie względów płci pięknéj, zachwal Panie Redaktorze w piśmie swojem kwiaty doskonałe na kląby przed oknami, kwitną długo, a prawie żadnego nie wymagają pielęgnowania.

Bóg je rozmnaża a słońce i rosy chodują.

Lawenda, raz zasiana krzewi się kilka lat, w zimie nie wymarza, ma kwiat fioletowy ślicznie pachnie, nawet każdy listeczek z łodyżki kwitnie w czerwcu i lipcu, nasienie zbiera się we wrześniu, drobne czarne szkliste. Rozmnaża się także przez rozdzielenie krzaczków.

Konwalja gruntowa, kwiat biały i liście ma podobne do zwyczajnéj, ślicznie pachnie, raz zasiana, krzewi się sama doskonale, w zimie nie wymarza. W jesieni gałązki okryte są pąsowemi kulkami w których się mieści nasienie. Zbierać je trzeba w październiku lub listopadzie.

Szczawik ogrodowy, (Oxalis) kwitnie całe lato. Kwiatki ma czerwone bez zapachu, na noc się zamykają a nadzień roztwierają. Listki ma znaczone podobne do koniczyny, kwaśne, dobre tak jak szczaw zwyczajny na jarzynę. Rozmnaża się z cebulek, które się kopie w październiku, przechowuje w piwnicy, a sadzi w kwietniu.

Wszystkie trzy są wyborne roślinki do obsadzania ścieżek i grządek ogrodowych.

Pelargonia pąsowa (Ciconia). Kwitnie całe lato od czerwca do końca listopada, a przesadzona w doniczki i w zimie. Kwiat ma śliczny pąsowy, listki znaczone. Kwiat i listki pachną. Nasienie pelargonji dojrzewa w końcu września, opatrzone u góry jest piórkiem, samo się dobywa jak dojrzeje. W lutym sieje się w inspektach, a w maju przesadza w grunt. Krócéj jest rozmnażać z aplegrów. W tym celu wyjmuje się parę krzaków przesadza w doniczki w lutym kraje na patyczki 4 cale długie i sadzi w inspekta lub doniczki, każden kawałek puszcza korzonki, przyjmują się łatwo. W końcu kwietnia przesadza się pelargonia z inspektów w grunt.

Róża miesięczna jeszcze mniéj potrzebuje zachodów. Raz przyjęta zimuje w gruncie. W listopadzie pomiędzy różami wtykają się patyczki na krzyż i na to się nasypuje liści na ¼ łokcia grubo. Na wiosnę liście się zdéjmują i prócz pielenia nie potrzebują innéj pielęgnacji. Chcąc rozmnożyć tną się patyczki 4 cale długie róży téj i wsadzają w sierpniu w ziemię mocno ocienioną. Aplegry te nakrywają się tak samo liśćmi a na wiosnę przesadzają w kląby.

Róże te kwitną ciągle od czerwca do samych śniegów. W październiku nawet często kwiaty są ładniéjsze niż w sierpniu.

Tak róże jak pelargonie doskonale są na kląby głównie z tego powodu że ciągle kwitną. Miałem ten ładny widok przed memi oknami w tym roku i szczerze pragnąłbym ich rozpowszechnienia, dla pożytku ogółu i upiększenia dworów.

DRZEWA.

Z drzew rekomenduję jabłonki wydające jabłuszka rumiane wielkości czereśni, z jednéj strony mocno czerwone używane na marynaty owocowe. Drzewa te nazywają jabłkiem rajskiem albo sybiryjkim (Pyrus sybirica).

Dla wymyślniejszych miłośników ogrodownictwa zalecam następujące drzewa mało upowszechnione, które w kraju naszym nie wymarzają i zimują w gruncie bez żadnéj osłony.

Tuja zachodnia, podobna do cyprysu, różni się głównie nasieniem, drzewo to należy do rodzaju iglastych w zimie zielone.

Sosna amerykańska, głównie korą gładką różni się od zwyczajnéj i dłuższemi obfitszemi kolkami.

Stafilcja pinata zwana drzewem różańcowem, nasionka ma podobne do orzechów po dwa w pochewkach podłużnych jakby w woreczku skórzannym.

Skompie (Rus cotinus), ma na sobie pączki różowe podobne do piór marabuta. Listki pachną po roztarciu w palcach.

Kasztan żółty tem się głównie różni, że owoce jego czyli kasztanki są znacznie mniéjsze od zwyczajnych, a łupina w któréj się mieszczą, nie ma kolców i jest koloru żółtego, Kwitnie żółto.

Drzewo tulipanowe oprócz ładnego liścia w czerwcu i lipcu wydaje dużo kwiatów podobnych do tulipanów. Tutaj są małe krzaczki lecz w Ogrodzie Botanicznym i w Opatówku widziałem drzewa tak duże, iż do najniższych gałęzi trudno jest dostać ręką.

Akacja. (Gledycja triacantus) podobne drzewo z liścia do zwykłéj akacji, ma duże i ostre kolce. Jest to rodzaj ciernia którym Chrystus Pan miał być koronowany.

Morwy. Że morwy w kraju naszym doskonale przyswoić się dadzą za dowód posłużyć mogą morwy białe stare, dochodzące tutaj grubości tęgiego mężczyzny.

W Małéj Wsi pod Grójcem d. 22 grudnia 1858 r.

Józef Wróblewski C. T. R.

NOWOŚCI W PIŚMIENNICTWIE ROLNICZEM

za miesiąc grudzień 1858 r.

— Przedewszystkiem zapisujemy tu ogłoszenie prenumeracyjne, na pismo wielkiéj wartości. „Mitheilungen" wydawane po niemiecku w Petersburgu, które zaprenumerować można u pana Betzolda w Warszawie rocznie po rs. 1.

— Słyszeliśmy że niedługo opuści prassę drukarską dzieło p. *Albina Kohna. Nauka o łąkach*"

— W miesiącu grudniu wyszło dziełko *Mitelszteta* Ekonomja polityczna zastósowana do rolnictwa, któréj znaczenie i ważność wykażemy w krytycznéj części *Przeglądu rolniczego* w 1859 roku.

—Pism rolniczych polskich zagranicznych z miesiąca grudnia nieotrzymaliśmy dotąd. O krajowych z rolnictwem związek mających doniesiemy w następnem sprawozdaniu.

Zakończenie.

Trzy lata upływa od przyjęcia przezemnie kierunku redakcyjnego *Przeglądu rolniczego*, co zrobiłem przez ten przeciąg czadla dobra i rozwoju pisma, nie do mnie sądzić należy bezstronna krytyka i czytelnicy nasi niech osądzić raczą.

Teraz kiedy mi przychodzi oddać kierunek redakcyjny w inne ręce, ośmielam się na zakończenie podziękować wszystkim współpracownikom, za ich bezinteresowne prace; nie moja to usilność, ale współpracownictwo Szanownych ziemian, Wasze, koledzy moi z Instytutu Marymontskiego prace, zrobiły Przeglądowi rolniczemu uznanie pisma pożytecznego.

A teraz czytelnicy nasi i dotychczasowy Redaktor Przeglądu rolniczego; żegna was oznajmieniem że prac literacko-rolniczych niepoprzestaje przyjmując na siebie kierunek redakcyjny *Gazety rolniczéj* przy *Codziennéj*.

Adres mój: Elektoralna Ulica Nr. 760 w Warszawie.

Adam Mieczyński

Członek Towarzystw rolniczych

(Przyp. Redakcji) Kierunek główny naszego Przeglądu rolniczego objął znany w piśmiennictwie polskim pan J. K. Gregorowicz b. odpowiedzialny Redaktor Gazety Codziennéj.

Ceny średnie produktów rolniczych na ostatnich targach znaczniéjszych miast Królestwa Polskiego.

Wyszczególnienie MIAST	CENA WARSZAWSKIEGO KORCA (około dwietrzecie czetwerta)																CENY INNE																					
	Pszenica		Żyto.		Jęczmień		Groch		Owies		Gryka		Kartofle		Mąka przenna		Kasza jaglana		Siana cetnar		Słomy fura.		Sążeń drzewa		Wół średni roboczy		Koń średni fornal.		Wieprz dobry		Szkop średni		Masła funt		Okowity garn. bez akc	
	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.	rs.	k.
Częstochowa	6	90	3	45	3	—	6	75	2	25	3	60	—	75	7	—	5	40	1	20	2	45	3	65	45	—	30	—	22	50	2	—	—	20	—	40
Kalisz	5	25	3	45	3	15	—	—	2	55	2	70	—	80	6	30	6	40	1	..	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	40
Kałuszyn																																				
Kielce	4	80	2	54	2	40	4	5	1	95	2	13	—	78	4	27	4	27	1	50	4	50	1	50	75	—	75	—	30	—	3	—	—	25	—	60
Lipno																																				
Lublin																																				
Łomża	5	40	2	40	3	—	4	50	2	25	2	10	1	20	6	30	9	—	1	—	6	—	4	50	30	—	45	—	25	—	3	—	—	25	—	45
Łęczyca																																				
Łódź																																				
Łowicz																															3	—				
Marjampol	5	40	2	70	2	60	3	60	2	—	—	—	—	75	6	60	6	40	1	20	3	—	5	—	18	—	25	—	15	—	3	—	—	20	—	50
Piotrków																																				
Płock	4	43	3	8	2	40	—	—	2	—	2	10	—	60	5	76	8	96	1	13	5	—	4	50	37	50	45	—	22	50	—	—	—	23	—	53
Przasnysz.																																				
Radom	5	—	2	18	2	10	2	70	1	58	1	80	—	60	6	60	4	20	—	90	3	—	3	60	24	40	40	—	30	—	—	—	—	26	—	45
Sandomierz.																																				
Sielce																		20																		
Suwałki																																				
Tomaszów Ra	5	40	2	70	2	40	1	80	1	65	—	60	5	40	4	80	1	5	1	5	3	90	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	23	—	45
Warszawa	5	43	2	75	2	92	4	13	2	8	2	12	—	75	—	—	—	—	1	35	3	—	7	90	40	32	50	—	21	23	—	—	—	25	—	33
Włocławek	6	—	3	8	2	85	5	25	2	40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	5	40	2	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	37
Włodawa	4	50	1	50	2	10	2	25	1	35	2	8	—	80	4	16	7	80	—	60	2	—	4	50	30	—	45	—	25	—	—	—	—	24	—	30
Wyszogród																																				
Zakroczym																																				

W drukarni J. Ungra.—Wolno drukować.—Warszawa dnia 18 (30) grudnia 1858 r.—Cenzor, *Antoni Funkenstejn*.